

Bhishma School of Indian Knowledge System

Sanskrit Bhasha Parichay

Semester 1 - Question Bank

शोध भारत का... बातें भारत की...

BHISHMA SCHOOL OF INDIAN KNOWLEDGE SYSTEM

Indian Knowledge System (IKS), Hindu Studies
Global Accreditation by IACDSC

प्रश्न १. निम्नलिखित शब्दोंको वचन और विभक्ति के अनुसार कोष्टक रूप में लिखिए।

(Write all the case forms of following nouns in a tabular format as per their gender.)

गजानन, उपवन, कविता, मति, वधू, नदी, मधु, विद्युत्, राजन्

उदाहरण (example) – वन – नपुंसकलिंग Neuter Gender

Singular एकवचन	Dual द्विवचन	Plural बहुवचन	Case विभक्ति
वनम्	वने	वनानि	Nominative प्रथमा
वनम्	वने	वनानि	Accusative द्वितीया
वनेन	वनाभ्याम्	वनैः	Instrumental तृतीया
वनाय	वनाभ्याम्	वनेभ्यः	Dative चतुर्थी
वनात्	वनाभ्याम्	वनेभ्यः	Ablative पञ्चमी
वनस्य	वनयोः	वनानाम्	Genitive षष्ठी
वने	वनयोः	वनेषु	Locative सप्तमी
हे वन	हे वने	हे वनानि	Vocative संबोधन

प्रश्न २. नीचे दी गई संख्याओं को शब्दों में लिखिए।

(Write below numbers in words)

12, 15, 35, 56, 67, 20, 42, 2, 5, 60, 90, 87, 65, 28, 77

प्रश्न ३. संख्या में (अंकोंमें) लिखें। (Write in numbers)

एकत्रिंशत्, अष्टादशः, सप्तचत्वारिंशत्, त्रिपञ्चाशत्, चतुश्चत्वारिंशत्,
एकोनषष्टिः, अष्टाचत्वारिंशत्, पञ्चसप्ततिः, षडशीतिः, द्वासप्ततिः,
त्र्यशीतिः, चतुःशतम्, द्वानवतिः, अष्ट, एकोनत्रिंशत्

प्रश्न ४. दिए गए सर्वनाम के उपयुक्त रूप से वाक्यों को पूरा करें।

(Complete the sentences with the appropriate forms of pronouns given in brackets.)

1. _____ बालिकाः पुस्तिकां पठन्ति । (एतद्)
2. _____ याचकः _____ धनिकात् धनं स्वीकरोति । (एतद्)
3. _____ कथायां मम रुचिः नास्ति । (तद्)
4. _____ राधया कृष्णस्य चित्तम् अपहृतम् । (एतद्)
5. _____ फले पततः । (तद्)
6. _____ आलुवटकाः अतीव रोचन्ते । (अस्मद्)
7. मित्र, _____ कुत्र गच्छसि ?
8. सः पान्थः _____ ग्रामात् आगच्छति ? (किम्)
9. _____ प्रतिदिनं प्रभाते मन्दिरं गच्छावः ।
10. _____ सायङ्काले क्रीडाङ्गणे खेलथ ।

प्रश्न ५. सर्वनामों में से उचित विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

(Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative from the pronouns)

1. _____ बालिका मन्दिरं गच्छति। (सः, ते, सा)
2. एकः वैद्यः अस्ति। _____ रुग्णाय औषधं यच्छति। (तत्, सः, ते)
3. _____ पाठशालायाम् सा पठति। (तया, तस्याम्, तस्मिन्)
4. _____ वृक्षात् पर्णानि न पतन्ति। (तस्मै, तस्मात्, तयोः)
5. त्वं _____ मातामहौ कथां कथय। (तस्मै, तस्यै, तस्मात्)
6. _____ बालकेन नवनीतं चोरितम्? (केन, कया, कस्मै)
7. मम नाम राधा अस्ति। _____ नाम किम्? (त्वं, तव, युवाम्)
8. अहं _____ देशे जनिम् अलभे इति मम भाग्यम्। (एतस्याम्, एतस्य, एतस्मिन्)
9. _____ ललनाः जनगणनां कुर्वन्ति। (एताः, एते, एतानि)
10. _____ बालकस्य नाम गंधारः अस्ति। (तस्मै, तस्मात्, तस्य)

प्रश्न ६. कंस में दिए गए विशेषण के योग्य रूप वाक्य में रिक्त स्थान पर लिखिए।

(Use the appropriate forms of adjectives and fill in the blanks.)

1. _____ वृक्षाय अहं जलं यच्छामि। (विशाल)
2. _____ पाठशालायाः नामधेयं सर्वश्रुतम् अस्ति। (प्रसिद्ध)
3. वैद्यः रुग्णाय _____ जलं यच्छति। (कवोष्ण)
4. _____ तक्रं आरोग्यार्थं हितकरम् अस्ति। (मधुर)
5. माता _____ बालिकां आनन्देन पश्यति। (चतुर)
6. बालकाय _____ दुग्धं न रोचते। (उष्ण)
7. _____ देवालयात् भक्ताः आशीर्वादं विन्दन्ति। (पुरातन)
8. आश्रमे जनाः _____ अन्नं भक्षयन्ति। (पथ्यकर)
9. आचार्यः _____ छात्रायै पारितोषिकं यच्छति। (गुणसम्पन्न)

10. अधुना मम समीपे _____ धनम् अस्ति। (पर्याप्त)

प्रश्न ७. कंस में दिए गए संख्यावाचक विशेषण के योग्य रूप वाक्य में रिक्त स्थान पर लिखिए।

(Use the appropriate forms of numerical adjectives and fill in the blanks.)

1. _____ वीराः वेगेन धावन्ति। (सप्त)
2. अहं प्रतिदिनं _____ पोलिकाः खादामि। (त्रि)
3. व्याकरणग्रन्थे _____ अध्यायाः सन्ति। (अष्ट)
4. _____ बालिकाः नृत्यन्ति। (नव)
5. _____ बालिके श्लोकं पठतः। (द्वि)

प्रश्न ८. कंस में दिए गए क्रमवाचक विशेषण के योग्य रूप वाक्य में रिक्त स्थान पर लिखिए।

(Use the appropriate forms of ordinal adjectives and fill in the blanks.)

1. _____ पाण्डवस्य नामधेयं सहदेवः । (५)
2. बालकाः _____ श्लोकं पठन्ति । (१)
3. माघः _____ मासः । (११)
4. सप्ताहस्य _____ दिने कृषीवलाः विपणिं गच्छन्ति । (६)
5. अस्मिन् चित्रे वामतः _____ बालकः अहम् अस्मि । (१४)

प्रश्न ९. सन्धि विच्छेद करें। (Dissolve the Sandhis)

विद्यातीव, अस्तीश्वरः, भवतूत्सवः, उपेन्द्रः, सृजाम्यहम्, लतौदासीन्यम्, एकर्त्विजः, रात्रावेव
पाठष्ोडशः, हरिरवदत्, रामो जयति, पूर्णश्चन्द्रः, पुना रमते, धेनुर्गच्छति, बाला धावन्ति,
सम्यगाह, अवदच्च, गृहाद्बहिः, तस्मिन्नयम्

प्रश्न १०. सन्धि करें। (Make Sandhis)

चारुदत्तस्य + औदार्यम्, प्रति + एकम्, आत्मा + असि, च + एव, नयनेन + ईक्षते,
सदा + एव, तद् + जलम्, महत्+दुःखम्, जगत् + मित्र, कस्मिन् + इति, ग्रामात्+आगतः,
हरिः + शेते, जनैः + रक्षितः, पाण्डवाः + च, कृष्णः + वदति

प्र. ११. रिक्त स्थान में योग्य शब्दों का प्रयोग कर दिनचर्या पूरी किजिए।

(Use proper forms of words and complete the routine.)

जैसे (Example) - अहं प्रभाते षड्वादने उत्तिष्ठामि। (६)

1. _____ दन्तधावनं मुखप्रक्षालनं च करोमि। (६.१५)
2. _____ अहं चायं / दुग्धं पिबामि। (६.३०)
3. अहं _____ चलनार्थं गच्छामि। (६.४५)
4. _____ अहं प्रातराशं खादामि। (८.३०)
5. _____ अहं पाठशालां / महाविद्यालयं गच्छामि। (९.३०)
6. सार्धनववादनतः पञ्चवादनपर्यन्तं पाठशालायां पठामि अहम्।
7. _____ गृहं प्रत्यागच्छामि। (५.१५)
8. सार्धपञ्चवादनतः सार्धषड्वादनपर्यन्तं क्रीडाङ्गणे खेलामि अहम्।
9. अनन्तरं गृहम् आगत्य देवं नमामि स्तोत्रं पठामि च।
10. अष्टवादनतः सार्धनववादनपर्यन्तं स्वाध्यायं करोमि अहम्।
11. _____ भोजनं करोमि। (९.३०)
12. अहं _____ स्वपीमि। (१०)

प्र. १२. नीचे दिए गए वाक्यों में क्रियापदों का उचित प्रयोग कीजिए।

(Use proper verbal forms in the given sentences.)

1. शिक्षकः छात्रेषु _____ । (स्निह् - ४ प.प. - लट् लकार)
 2. मृगः पर्णानि भक्षयति । (भक्ष् - १० प.प. - लट् लकार)
 3. त्वं भगवद्गीतां _____ । (पठ् - १ प.प. - लट् लकार)
 4. छात्राः प्रश्नान् _____ । (पृच्छ् - ६ प.प. - लट् लकार)
 5. आचार्यः शिष्यान् _____ । (उप + दिश् - ६ आ.प. - लट् लकार)
 6. कार्तिकेयः गणेशस्य अग्रजः _____ (वर्त् - १ आ.प. - लट् लकार)
 7. अहं क्रीडाङ्गणे _____ । (धाव् - १ प.प. - लङ् लकार)
 8. आवां सूर्यं _____ । (नम् - १ प.प. - लङ् लकार)
 9. सर्वदमनः क्रीडायां _____ । (रम् - १ आ.प. - लङ् लकार)
 10. दानवाः देवैः सह नैकवारम् _____ । (युध् - १ आ.प. - लङ् लकार)
 11. सः धनं _____ । (लभ् - १ आ.प. - लोट् लकार / आज्ञार्थ)
 12. त्वं गृहं गच्छ । (गच्छ् - १ प.प. - लोट् लकार / आज्ञार्थ)
-